

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžynlena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hoč—4 zal., na paŭhoda — 2 zal., na 3 miesiacy—1zal. Zahranicu ŭdwoja daražej.
Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

Беларуская поэтыўная праца.

(З нагоды адведзінаў гурткаў Беларускага Інстытуту Г. і К.).

Карыстаючы з запусных „вакацыяў“, званых на віленскім універсітэце «астаткамі», якія, як у папярэднія гады, трывалі чатыры дні,—сёлета ад 11 да 14 лютага ўключна,—я выехаў на вёску. Каб прадоўжыць тэрмін быцця на вёсцы, выпрасіў ад універсітэцкай улады прадоўжаньне для сябе „астаткаў“ да 20-га лютага. Выкарыстаць гэты час на вёсцы маюся ня толькі для асабістага адпачынку, але і для грамадзкай працы. Пянаваў паміж іншым адведаць некаторыя гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Каб усьцерагчыся перашкодаў у здзейсьненні такога пляну, наколькі ён датычыць гурткаў Інстытуту, дастаў ад Цэнтральнага Ураду Інстытуту адпаведнае поўнамоцтва.

У гэтым артыкуле хачу падзяліцца з чытачамі «Б. Крыніцы» з уражаньнямі, якія атрымаў з аб'езду мною беларускай вёскі. Адведаў-жа чатыры гурткі Інстытуту — у гмінах Смаргонскай (Ашмянскі павет) і Жодзішнай (Вялейскі павет), а так-жа некаторыя вёскі іншых гмінаў.

І. АГУЛЬНЫЯ ЎВАГІ.

(Аб поэтыўнізм у беларускім адраджэньні).

Правільным зьяўляецца адраджэньне кожнага народу, калі яно сягае неграў народу і падставаў яго духовага і матэрыяльнага бытаваньня. Тады гэтае адраджэньне становіцца поэтыўным, а ідэалы ягоныя, з пэўнасьцю можна сказаць, будуць асягнуты. Беларускае адраджэньне, у маім разуменьні, ня толькі зьяўляецца адраджэньнем гістарычнай мінуўшчыны, выкрываньнем здабыткаў беларускага творчага народнага генія, — каб гэтакім чынам атрымаць духовы субстрат (падставу) дзеля беларускай сучаснасьці, — але беларускае адраджэньне абмятае так-жа элементы нацыянальна-соцыяльныя і вызвольныя, якія мы бачым у адраджэньні іншых народаў, а так-жа элементы агульнага цывілізацыйнага і культуральнага поступу ўсіх народаў, не адкідаючы і суседуючых з народам беларускім.

Гэтыя апошнія элементы, калі яны маюць характар агульна-людзкі, трэба прыняць бяз шкоды для беларускага народу, для ягонай індывідуальнасьці, іншыя-ж элементы, як уласцівыя толькі некаторым народам, — для беларускага народу зьяў-

ляюцца проста згубнымі, бо.. прыносяць яму нацыянальную сьмерць.

Іншымі славамі, беларускае адраджэньне ў шырокім пайме, паводле майго разуменьня, мае за задачу адрадыць беларускі народ апіраючыся на *любой сьветлай спадчыне — мінуўшчыне — і на агульна-людзкай культуральна-цывілізацыйнай сучаснасьці,—каб правясьці ў іх тым народзе ідэю дэмакратызму ў найшырэйшым значэньні гэтага слова, а значыць стварыць з беларускага народу, з беларускіх гурткаў, удзельніка цывілізацыйных і культуральных здабыткаў чалавечтва, стварыць Вольны Народ.*

Варунам-жа, канечным варунам здзейсьненьня гэтакіх задачы беларускага адраджэньня зьяўляецца ўпартая, арганічная, поэтыўная, мазольная і доўгатрывалая, найчасцей ахвярная праца. Гэтую працу называю беларускім поэтыўнізмам.

Некаторыя з нашых крыкуноў, фразэолягаў, як здаецца, не разумеюць гэтага і нахальна пьвердзяць, што беларускага поэтыўнізму няма, што беларусы за 15 гадоў нічога пад Польшчай не зрабілі. Каб пераканаць іх, ня трэба шукаць шмат доказаў. Доказам беларускага поэтыўнізму, ягоным эфэтам, зьяўляецца хоць-бы і тое, што паводле афіцыйных статыстычных даных, — калі возьмем пад увагу толькі Зах. Беларусь (пад Польшчай), — у апошнія, з 1931 году, перапісі насельніцтва—беларусаў налічана 1.500.000 галоў. Калі гэтую цыфру параўнуем з цыфравымі дадзенымі сьпісу з 1921 г., атрымаем розніцу (каля 1/2 мільёна), якая найлепш сьцьвярджае ўзрост беларускага ўсёведамленьня, выражанага ў афіцыйных цыфрах.

Хто ведае варункі беларускага жыцьця пад Польшчай, варункі беларускай адраджэнскай у ёй працы, хто ведае, якімі тэндэнцыямі прасякнута нацыянальная палітыка (у асобнасьці да беларускай меншасьці) польскіх урадавых і неўрадавых дзейнікаў ад пачатку існаваньня сучаснай польскай дзяржавы да сьнягоўнашніх дзён, хто ведае, як польскі дзяржаўны апарат, — прыкладам — апарат агульнай дзяржаўнай адміністрацыі (ваяводзтва, староствы, паліцыя і т. д.), апарат адміністрацыйных школьных, скарбовых і т. д. і т. д., — працуе на беларускіх землях, з каго ён

25.III.1918 — 25.III.1934.

XVI-тыя ўгодкі Абвешчання Незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі.

За прыкладам мінулых гадоў Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні ладзіць і сёлета 25 сакавіка ўрачыстае святаваньне ўгодкаў Абвешчання Незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі з наступнай праграмай:

1. НАБАЖЭНСТВЫ:

А гадзіне 10-тай на раніцы ўрачыстая Ім па ў касцэле сьв. Мікалая (зав. сьв. Мікалая 8);

А гадз. 12 у саборы сьв. Духа, пасля Абедні, ўрачысты малебен.

2. СХОД БЕЛАРУСКАГА НАЦ. КАМІТЭТУ:

А гадзіне 7 мін. 30 увечары ў залі Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры (Завальная 1—1) ўрачыстае паседжаньне Беларускага Нацыянальнага Камітэту з учасьцем гасцей, на якім Кс. В. Гадлеўскі прачытае адпаведны рэфэрат.

3. КАНЦЭРТ:

пасля рэфэрату адбудзецца вокальны канцэрт беларускай народнай песьні пад кіраўніцтвам А. Стэповіча.

Вільня, 15.III.1934.

Прэзідыюм Б.Н.К.

З дзейнасьці Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Вільня. З справаздачы, якую перадаў у Цэнтралю аб сваёй дзейнасьці Віленскі Аддзел Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры за 1933-34 г. (ад 15.III-33 г. да 11.III.34 г.), відаць, што ўступаючы ўрад Аддзелу, які распачаў сваю каденцыю ў сакавіку мін. году, меў спачатку вялікія труднасьці ў арганізаваньні культурнай працы з прычыны неадпаведнага памешканьня. І толькі павосені, калі Інстытут перанёсся ў сучаснае памешканьне, ажывіў сваю дзейнасьць. Перадусім наладжана была канцэрт-вечарына, на якой прысутных было каля 50 асоб. Далей сарганізаваны два навуковыя адчыты на актуальныя тэмы: Аб рэформе белар. правапісу ў Савецкай Беларусі—Др. Я. Станкевіча, і Аб коопэрацыі—Інж. А. Клімовіча. Найбольшай імпрэзай Аддзелу былі традыцыйныя беларускія „Бліны“. У праграму гэтага вечару ўвайшлі: бліны, гарбатка, гуморыстычныя дэкламацыі, солёныя скрыпцы і танцы. Прысутных было каля 120 асоб. Апрача імпрэз агульных, у якіх дапамагалі сябры, урад вёў ад пачатку свайго урада-

ваньня кіраўніцтва бібліятэкай Цэнтральнага Ураду Б. І. Г. К., з якой у сучасны момэнт карыстае каля 35 асоб, далей сябры ўраду вялі шырокае распаўсюджваньне на вёсцы кніжак і газэт, якія на гэтую мэту ахвяравала бел. кнігарня „Пагоня“. Выслана на вёску цэлыя тысячы экзэмпляраў розных кніжак. Найбольш разышлося патрыятычнай і ўсьведамляючай літэратуры, а пэіменна: „З Роднай Нівы“, „Вяснавыя мэлёдыі“ Фр. Грышкевіча, „Дудка Беларускай Фр. Багушэвіча, „Смык“ таго-ж аўтора, „Прыповесьць“ Ёргенсэна, „Фізычн. выхаваньне грамадзянства“ Ул. Казлоўшчыка, „Сымон Музыка“ — Я. Коласа, „Новая зямля“ таго-ж аўтора.

Дбаў заўсёды ўрад, каб у чытальні Інстытуту былі новыя газэты і сягоньня маем болей 10 газэт у розных мовах: беларускай, расейскай, польскай, украінскай і пітоўскай. Чытачоў сярэдня ў дзень выпадае 15—20 асоб.

Паседжаньняў урад адбыў 3, уваходзячых папераў 2, выходзячых 6.

складаецца; хто ведае, як герархі Каталіцкага Касьцёла і Праваслаўнай Царквы, а так-жа іх ніжэйшыя клір пад плашчом хрысьціянства «прауюць» з амбонаў і па-за ёй, у касцэле-царкве і па-за імі, на карысьць польскай, абарасейскай «рацыяў стану», хто ведае праблему польскага асцніцтва і соцыяльнае палажэньне беларусаў у Заходняй Беларусі, хто ўрэшце ведае нэндзу, цемнату, эканамічна-гаспадарчы стан беларускай вёскі, лёс беларускага школьніцтва і агулам беларускай асьветы, — той сьцьвер-

дзіць, што ў Польшчы існуе вялікая беларуская праблема. Побач з гэтым той сьцьвердзіць, што існуе, — паміма ўсяго, — калі ня поўны, найшырэй разгорнуты ўсімі дзейнымі сіламі народу, беларускі поэтыўнізм, то існуе ягоны грунт, а гэтым фундамэнтам зьяўляецца да жыцьця, адпorna на ўсякія апэтыты суседзяў «дэбфа-дзеляў», беларуская народная стыхія.

Я. Ш.

Выбыла сяброў 2, прыбыло 3, агульны лік сяброў 34.

Стан касы: прыход 310,20 гр., расход 282,98 гр., сальдо 27,20 гр. На бягучы 1934 г. на агульным сходзе сяброў Віл. Аддзелу дня 11.ІІІ. г. г. выбраны ўрад у наступным складзе: старшыня—А. Стэповіч, віцэ-старшыня інж. А. Клімовіч, скарбнік Я. Найдзюк, сэкратар Ул. Казлоўскі і сябра ўраду Ал. Яцына, у заступнікі сяброў ураду—Махонька і Я. Малецкі.

в. Юшкі, Віленска-Троцкага пав. 3 справаздачы, якую прыслаў гурток у Юшкох, відаць, што ў 1933 г. агульны сход сяброў адбыўся адзін і тры паседжанні ўраду гуртка. Сяброў было 10. У біблі-

тэцы было 103 кніжак, з якіх карысталі 23 асобы і прачыталі 68 кніжак. Газэт вынісвалася чатыры, як: „Бел Крыніца“ (13 экз.), „Хрысціянская Думка“ (5 экз.), „Шлях Моладзі“ і „Самапомач“. Прыходу было 9 зл. 65 гр., а расход 9 зл. 60 гр. Новы ўрад выбраны ў наступным складзе: 1. старшыня—Каспэр Баркоўскі, 2. скарбнік—Віктор Латышовіч, 3. сэкратар—Язэп Ярмаковіч; з гэтых скарбнік з Кердзевіцаў, а астальныя з Юшкоў, разам з кандыдатамі Язэпам Станкевічам і Міхалам Кіткоўскім. Гурток пашыраў беларускае друкаванае слова кніжкай і газетай, а большай дзейнасці з прычыны крызсы выявіць ня мог.

З беларускай каталіцкай нівы.

„Хрысціянская Думка“, беларуская каталіцкая часопіс, за м-сакавік 1934 г. № 3 (94), падaje наступныя весткі:

Реклекцыі для беларусаў каталікоў. Сіюлета за прыкладам минувых гадоў, у Віліні адбыліся реклекцыі для беларусаў каталікоў. Реклекцыі гетыя адбыліся, як заўслоды, у каścieле św. Мікалая, 12, 13, 14 het. mies., а 15-га была супольная św. Комунія. Скарыстаў з реклекцыяў даволі значная храматка беларусаў. Кіраваў реклекцыямі ks. dr. St. Hla-koўski, за što jamu ўsie rekolektanty byli duža ўdziachnyja.

Паўшчаўніе беларуса. 30.І. сіол. ходу прыехаўшы з Жухаславіі ў Рым біскуп усходняга абраду Няраді паўшчаўні на субдыякана, а 2-ІІ. на дыякана студента Падзіаву, Марыяніна, беларуса, які вучыцца ў Рыміе.

Набазенствы для беларусаў. З прычыны вялікодных ферыяў, калі беларуская вучнёўская і акадэмічная моладзь пераважна выязджае на правінцыю, беларускія набазенствы, якія адбываюцца ў Віліні ў Каścieле św. Мікалая, спыняюцца ад 25.ІІІ.1934 да 8.ІV.1934 г.

З жыцця Кляпеды.

„Viln. Žodis“ (№ 2 сіол. h.) у артыкуле dr. A. Alsejki пад назовам: „Klaipėdė“ (У Кляпедзі) падaje цікавыя весткі з жыцця літоўскага краі Кляпеды і з жыцця літоўскай марскоў прыстані тей жа назова. Woś ha-лоўныя весткі з hенaha артыкулу.

— „Praz dziesiać hadoў літоўскай у Кляпедзі haspadarki, зроблены там у жыцці эканамічным вялікі поступ. З нязначнага прадважэння Нямялежыны мяста Кляпеды вырастае ў вялікую сучасную прыстань. Прылучана да Літвы стаўшая яна вялікім літоўскім центрам handlu і promyslu. У dzień praz hetuju прыстань прыходзіць і адходзіць тавараў на мільёны літаў. Найлепш hета паказвае лік парачодаў. У 1913 г. у прыстані Кляпеды было прыплыву 789 парачодаў, а ў 1932 аў 1,113.

У Кляпедзі знаходзіцца найбольшая літоўская прадпрыемства дзеля апрацоўкі лесу, у першую чаргу тартакі. У ва ўсім Кляпедзім краі такіх тартак, у якіх працуе 200 работнікаў, жо́с 12, а ў месце працуе дзве вялікія фабрыкі fantery. У фабрыцы целулозы працуе да тсячы работнікаў. Існуе і працуе там так-жа фабрыка палячак да сярнік, а-жа hетых палячак вырабіла да паўтары тсячы тоннаў. Развіваецца так-жа памысна промысл текстильны (ткацкі), dla jakoha існуе чатыры вялікія прадпрыемствы, у якіх працуе да 1,600 работнікаў. Жо́с там так-жа два найвялікшыя ў Літві млыны, што абслужваюць нятолкі Кляпеды і а-лаў у Літві, але так-жамілу муку на вываз заганіцу. Дзель там так-жа фабрыка бекон (вырабу свіноха м'яса). Апрача hетых фабрыкаў, у Кляпедзі існуе жо́с cely рад фабрыкаў мыла, косметыкаў, вина, dro-ту, вырабаў жалезных. Жо́с урежце

вялікае прадпрыемства дзеля будавання парачодаў.

У Кляпедзім краі дзеля будавання літоўскай народнай свідамасці і тварэння народнай культуры жо́с cely рад літоўскіх арганізацыяў, з якіх найважнейшай з'яўляецца „Mokykla Dzangija“ (Таварыства Школы). Зада́нне hетай арганізацыі закладзе прыватныя літоўскія школы, бо ў тых школах, якія закладзе мясцовыя ўлада, часта бо́ль б'яецца пад увагу мова нямялежкая, як літоўская. А-лаў у Кляпедзім краі літоўскіх школ, якія ўтрымліваюць hена таварыства, жо́с 235. Існуе там так-жа cely рад іншых літоўскіх арганізацыяў культурных, храматскіх, эканамічных, палітычных.

Мажу́ Кляпедзім літоўцы і сваю штодзённую часопіс „Lietuvos Kelevis“ (Літоўскі Вандрунік)...

Падajuчы hetyja весткі, прыпамінаю, што Кляпеды хо́сспрадіакоў літоўскі краі, але celyja вякі належыла да Prusii, dzie нямялежына заганіла ду́жа hлыбока і шырока. Адрабі́ hета ўсіо — зада́нне нялохкае, аднак, як ба́чым, пры systematychnaj і wytrywajaj pracy літоўскага храматства, справа hета развіваецца памысна.

Не забываю так-жа, што Кляпеды — hета найбліжэйша марская прыстань і для Беларусі.

Дзеля hетaha, зразуміла для нас павінна бы́ць патрэба бліжэйшага пазна́ння hетай прыстані і тaho краі, dzie яна знаходзіцца, а так-жа павінна для нас бы́ць зразуміла патрэба бліжэйшага ўзаемнага пазна́ння і збліжэння народаў беларускага і літоўскага.

M. K.

Пісьмо з Амерыкі.

Дзяржаўныя ўлады загалі на сіюлета пісьмо коніаў ува ўсіх Польшы наступных катэгорыяў: 4 годніх, якім будзе выдавацца папарты; старэйшых, каторыя з якоў-колей прычыны ня маюць папарты; 12 і 13 годніх, якія маюць катэгорыю W. (здатныя ў войска — ў кавалерыю).

AL і AC (здатныя ў войска — ў локну і цяжкую артылерыю), а так-жа і з катэгорыяў T (здатныя ў абы); 16 годніх і старэйшых.

Пісьмо hены мае па́чацца ў красавіку і мае бы́ць закончаны прад полнымі работамі

Пісьмо з Амерыкі.

(Фабрыкі ў Schenectady N. Y.).

Каб нас бо́ль беларусаў паглядзець на амерыканскія фабрыкі і на іхны там парадак, дыкбы тды, вірнуўшыся да хаты, мы бы іначай заварушылі і ўзіліся за працу, каб жыццё сваё паправіць. Стаю я на шырокай вуліцы мяста Schenectady, N. Y. і гляджу на фабрыку „General Electric“. Hадзіна ча́цвяртая па паўдні. Я ча́каю, каб узідуць, як будзе з фабрыкі hетай выходзіць работнікі. Кінуўшы вокан на б'ярах ракі Mohawk, перад самай фабрыкай, я ба́чу шырокі і доўгі прастор зямлі застаўлены аднымі аўтамабіламі. Яны cely dzień ча́каюць на свалі haspadaroў—работнікаў у фабрыцы. Там далей—ўправа—па шырокай вуліцы ў 4 б'яз канца доўгія рады стаюць і ча́каюць таксама аўтамабілі. Праходзіць 20 мінут па чатырох і з усіх бакоў мяста Schenectady N. Y. сіуды ішо́с з'яўджаюцца аўтабусы, трамвай і прыватныя аўтамабілі. Прыходзіць якіх платок і паліцейскіх, каб пільнаваць парадку. Па́лавіна платаха раздзяецца худок на фабрыцы і работнікі па́чынаюць выходзіць. Адны з іх доўгімі шнурамі ра́сцягнулі плечатай па вуліцах Schenectady N. Y. Дру́гія ку́чамі сладаюць у трамвай і аўтабусы і шп'яна выязджаюць. Трэція праз нато́пы шп'яна да

свалі ўласных аўтамабілаў, сладаюць і чутчэй же́ду да хаты. Падмаецца рух, як на па́жары. Паліцыя то́лкі рукам ды нахамі мата́е, у швісток дзіміць, адных рабочых прапу́сцае, дру́гіх задзірае, і hетак, паклі ўsie разо́дзца і раздзедца, про́ждзе добра́й па́хадзіны. Крыху swabadniej і з м'яньшым рухам hetyja самыя работнікі збіраюцца ра́ніцай на работу. У hетай фабрыцы працуе людзей 26 тсяч. Працуе на п'ерам'яну dzień і но́ч, па вослем hadzín. У суботу да двана́ста́й дніа, а ў нядзіелу susim не працуе. Hетак жо́с ува ўсіх Амеры́цы. Фабрыка General Electric займае мя́сца 150 на́шых dziesiaćm ziamli. А ўсіх фабры́чных на jej будынкаў 353. Každy такі будынак вялі́чынно́й swajej п'ерава́жна будзіе з добру́ю на́шу wiosk. У будынках hетых камі́ення і cehлы ма́ла, але зато́е адно там жа́леза і шќло. Пра́йсціся па hетай фабрыцы, дык зно́дзіцца ча́хо па́ча́е. Я відзіу́ там тако́е мно́ства ўсіа́лкіх ма́шын, што рaskazać і апі́саць усіо проста н'ема́гчыма. Жо́с там maleńkija ма́шынкі, як на́шы ка́лаўроты, або на́т як шп'улі на ка́лаўроты. Яны электры́чна́сця́ кру́ціацца і такім чы́нам стóйнмы каларо́вымі н'і́ткамі абві́ваюць дра́ты, каторыя мы ў́жываем да электры́кі. Адна, або дзві́е дзіа́ўчыны ста́е кала́ hетых ма́шын-шп'улаў і локка з і́мі спра́ўляюцца. У дру́гім м'я́сцы на́пата́к ja takija ма́шын, што ду́жа яны прыпамі́налі вялі́кія на́шы млы́новыя ко́лы.

Яны кру́ціліся так шы́бка, што страх да іх было па́дысць блі́жэй, там н'е́як і людзей кала́ іх н'е відзіа́ста. Жа́сче далей спатка́іся ja з celyм радом станко́ў, якія спра́дна ре́залі блачу, як лі́сты, cienку́ю. Людзей тут крыху бо́ль было, яны парадкам блачу па́дкідалі ў станкі і адту́л паразану́ю ў розныя формы wымалі і sartawалі.

Узно́ў-жа далей, як па́валеныя пі́рап'латы, ра́сцягну́шыся доў́га, ле́жалі ма́шын, а іх ад ча́су да ча́су ча́лавіек крата́ў і яны стóйна за́вівалі блезкані́чна доў́гія і як добра́я ка́ла́ка хруб́ыя каблі дро́ту. Най́ка́вей за ўсіо ў hетай фабрыцы жо́с то́е м'я́сца, hдзе ма́шын hetyja робіа́цца, скла́даюцца, або па́раўляюцца. Там ja відзіу́ н'адта та́ўстыя і доў́гія жа́лезныя wосі да ма́шын, на каторых уда́ўкі wyrazalı́ся hлыбо́кія ра́ўкі, каб на wосі hетка́й ма́цней ко́лы trymalі́ся. З hetyмі ўсі́мі ма́шынамі най́бо́ль кло́пату ў tym, што яны wіeлкі ця́жкія, але і на hета жо́с рада. Пад sklapiéннем takoj шы́ф у hary па жа́лезных ре́йках ходзіе ў́зад і ў́перад за́чеплена́я спе́цыя́льна́я ма́шына. Яна, як за́чепіе крукам чо́с што на́цця́жэ́жае, дык pre шы́бка, куды чо́ча́с. Людзі ўсіуды па фабрыцы редка парасы́паныя. То там, то сіам па ча́лаві́чку ў́відзі́ш. Ма́шын пра́цуе, а людзі hetyмі ма́шынамі кіру́юць і іх да́хладу́юць. У hетай фабрыцы wyrabля́юць розныя да электры́чна́сці пры́лады, а най́бо́ль дык рады́ё і электры́чныя ла́доўні. Wырабы hetyja шы́рока расchodzіацца па

„Польскае Тов. Опієки над Кресами.“

А як-жа, жо́с hеткае таварыства. А як јано апіа́куеца, дык паслу́ча́іце.

Не адзі́н падума́е, што cла́п'ер hенaje таварыства най́бо́ль пра́ўляе е́нергі́ю, бо́ ж на „Kresach“ (у Wіленскім Wа́вядзтвіе, ды н'я то́лкі ў Wіленскім, бо ј на Paleśi),— людзі ха́ладу́юць. Але то́ј мо́чна памы́ліацца, chto hетак падума́е.

Таварыства hенaje н'я hетай спра́вай займа́еца, апіа́куе́чыся „Kresami“, бо јано мае cа́тком ін́шую мету. Ја́хо мета н'е барані́ць беларусаў ад хо́ладу, або на́цыяна́льна́сці: јано шы́ры на „Kresach“ zusim што ін́шае.

Пра́ўда, јано мае ў са́біе і ча́-

рактар чоры́таты́ны, але hета такса́ма н'я дзеля рата́ва́ння ха́лада́ючых беларусаў.

„Т-ва Опієки над Кресами“ ро́біць woś што: распа́ўсуджа́е старод беларусаў польску́ю лі́тэрату́ру і шы́рыць на „Kresach“ поль́чыну.

Woś ха́лоўна́я мета hетaje wіe-дама́е і беларуса́м „апі́екі.“

Жак.

БЕЛАРУСЫ! Падтрымлівайце сваю прэсу! Вынісвайце найстарэйшую беларускую газету „Беларуская Крыніца“!

Žmieny ũ hierarchii Prawasłaŭnaj Carkwy ũ Polšcy.

Na apoŭnial sesii św. Synodu Prawasł. Carkwy ũ Polšcy pastanoŭlena prawasłaŭna žmieny ũ carkoŭnaj hierarchii. Archiepiŭskap Alaksiej Hramadzki, dasiuleŭni Horadzienski i Nawahradzki ordynarijusz, naznačany ũ dycecyju Wałynskuju z tytułam archiepiŭskapa Wałynskaha i Kremienieckaha, iepiskap Antonij z Kamień-Kašyrskaha — na rektara Prawasł. Duch.

Seminaryi ũ Wilni. Hetaja žmieny adbudziecca 15 krasawika s. h.

Pry hetym treba padać, što 22 i 23 h. m. adbudziecca ũ Waršawie nadrada siabroŭ Pradsbornaha sabraŭnia z pradaŭnikami polskoj administracyjnaj ułady — ũ sprawie „mienšaścio-waj“, h. zn. ũ sprawie bielaruskaj i ũkrainskaj.

Francuski kapitał u Polšcy dobra procentujecca.

Apoŭniali časami stałasja publična wiedamym, jak procentawaŭsia ũ Żyrardowie francuski kapitał. U hetaj sprawie wydaŭ pastanowu i miascowy polski sud, ustanaŭlajučy sekwestr na „T-wa Żyrardoŭskich Zakładaŭ“ i wyznačajučy dla jaho kiraŭnikoŭ. Sud ścierdził, što dasiuleŭniaja haspadarka „Żyrardowa“ dawała straty i dziełała na adplyŭ kapitałaŭ zahanricu.

Taksama ścierdził, što „T-wa Żyrardoŭskich Zakładaŭ“ miała zaklu-

čany dahawor z francuskaj firmaj „Comptoir d'Industrie Cotonniere“, wielmi niekarysny dla Żyrardowa, a dobra aplatny dla francuskaj firmy. A hładka rabiłasja heta tamu, što ũ abiedzwiuch firmach byli tyja samyja kiraŭniki, a kančatkawy razrachunek byŭ taki, što Żyrardoŭ za ũsio płacił i hetyja kapitały pływli ũ Francyju. Słowam, kapitał i niby przyjazny dzia-żawy ma je adnu metu: zysk i čym najbołszy zysk.

Sioleta sieŭnaj dapamohi nia budzie.

Ahlencyja „Press“ padaje: Sioleta ũ Polšcy nia budzie ũ šyrejšym raźmieri dla ziemlarobstwa sieŭnaj dapamohi. Ziemlarobski Bank przyznał wielmi małuju sumu hrošaj na siaŭnuju dapamohu tolki niekatorym wakolicam Kieleckaha i Wilenskaha wajawodztwaŭ. Henaje wuska je raźmiera kawałnie sieŭnaj dapamohi tumačycca niastačaj hrošaj.

Pry hetym treba zaznačyć, što polskaje ziemlarobstwo — dalokaje da ũparadkawanaha; sialanstwa pierawažna małaziemielnaje, jakoje da swajej

pradukcyi przykupaje, žjadajučy i nasieŭnie. Dzieła hetaha patrahuje sieŭnych dapamohaŭ, abo pabočnych zarabotkaŭ.

Nia lepš hetaja sprawa stoić i ũ našym Kraju. Abiadnieŭšaje małaziemielnaje sialanstwa nia moža „stačyć kancoŭ z kancami“; chleba swajho chapa je ad pieršaha snapa da Kalad, a pabočnych zarabotkaŭ ũ apoŭnija hady nia ma nijakich.

Treba ũparadkawać ziemlarobstwa i ũ našym Kraju, nadziałajučy małaziemielnaja haspadarki ziemloj.

Kala polska-niamieckaha paktu nieahrešii.

Raptoŭnaje polska-niamieckaje prymireŭnie i zaklučeŭnie dahaworu ab nienapadaŭni praz 10 hadoŭ nie pierastaje cikawić miźnarodnija palityčnyja kruhi. Z hetajej przyčyny ũ Eŭropie štoraz wyraźniej haworać, što zhoda nia przyšla sama, dy jašče i darmowaja. Zahranicnyja hazety pišuć, što miź Polščaj i Niamieččynaj pawina być i tajnaja častka hetaha dahaworu. Polskaja i niamieckaja presa naśmiachajecca z hetych padazreŭniaŭ i nazywaje ich biazhluzdymi i biezpadstaŭnymi. Nie zwažaajučy na heta, henyja padazreŭni ũ palityčnym świecie chodzjać i pašyrajucca, a celasć ich achapla je italjanskaja hazeta „Ottobre“ i ũ staćci pad zahałoŭkam „Polska-niamiecki plan padboju świetu“ apiswaje hetak:

„Zahranicnaja hitleraŭskaja palityka pracuje na ũschodzie Eŭropy z wielikim rozmacham. Raptoŭny dahawor z Polščaj ma je na mecje nia tolki adarwaŭnie ad Francyi adnaho z

jejnych satalitaŭ (Polšcy). Hetaha mała, kab apraŭdać adračeŭnie Niamieččyny ad polskaha kalidoru. U hetym jość štości bołšaje i horšaje. Polska niamieckaje paruzmieŭnie ma je inšuju metu: abiedzwiu henyja działżawy pracuwajuć skory razwał bałšawickaj działżawy — SSRR i pradbačać daŭspawajučuju sawiecka-japonskuju wajnu.

Niamieččyna „niuchajecca“ z Japonijaj, padhatałajučy jaje da wajny z Sawietami, — a z Polščaj planuje napad na SSRR. U hetym wypadku Polšč dastała-b dazwol zachapić Litwu, Łatwiju, Bielaruś i Estoniju i za heta adraklasja-b „kalidoru“ i Ušč. Haliččyny. Niamieččyna pamahla-b paŭstać Ukrainie, jakaja siahala-b da Čornaha i Kaspijskaha mora i na Ukrainie Niamieččyna rešyryła-b swaju pramysłowuju palityku“.

Hetkija woś „nawiny“ pada je italjanskaja hazeta, začerpaŭšy ich z hutarak u palityčnym świecie ab polska-niamieckim dahawory.

Wodhuki sawiecka-japonskaha napružaŭnia i padhatoŭki da wajny na Dalokim Uščodzie.

U Zach. Bielarusi, dzie jašče nie pranikła bielaruskaja narodnaja świedamaść, bielarusy kataliki ũwaža juć siabie za „polskich polskaj wiery“, a prawasłaŭnyja za „ruskich ruskiej wiery“. Hetaj nacyjanalnej niaswiedamasciaj bielaruskaha sialanstwa časta karystajuć sezonnyja palityki, robiacy z hetaj bielaruskaj niaswiedamasci polskuju abo maskoŭskuju palityku. Na hetaj niaswiedamasci spekuluje polskaja endecyja i maskoŭskaje čornasoclenstwa. Da nas dachodzjać wiestki, što ũ Wałožynščynie siarod prawasłaŭnych niaswiedamych nacyja-

nalna bielarusaŭ šyryccca prapahanda idel treciaj Rasiei; sialanam talkujuć ahitatory, što na Dalokim Uščodzie hatujecca wajna prociŭ bałšawikoŭ, u časie jakoj budzie ũ Sawietach nowaja rewulucyja i ũ Rasiei da ũłady dojdzie samyja ruskiej ludzi, jakija naładziać paradak u Rasiei i wyzwałać usich ruskich z pad panawaŭnia čužyncaŭ.

Nacyjanalna świedamyja bielarusy adnosna hetkaj i padobnaj ahitacyi siarod našaha sialanstwa pawinny naležna supročstawicca i pašyrać tam narodnaje bielaruskaje ũswiedamleŭnie

Roznyja wiestki.

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

Palityčnyja procesy. U ũschodn. Haliččynie sudowija palityčnyja procesy wielmi častyja. Sudziać ukraiŭskich terorystaŭ i nacyjanalistaŭ. Niaswiedamych hetkija dwa procesy ũ Sambory. Pieršy proces adbyŭsia 23 m. m., jak i zasudziŭ maładych ukraiŭskich sialan ad 4 da 2 hadoŭ wastrohu. Akt abwinawačarŭnia skarżyŭ zasudžonych za raspaŭsiudžwaŭnie afiśak O.U.N. (Arhanizacyi Ukraiŭskich Nacyjanalistaŭ).

Wialikaje zacikaŭleŭnie wyklikaŭ druhi palityčny proces. Sudził Ul. Biłasa (brata pawiešanaha Wasyla Biłasa), M. Chori, M. Kuzyka i inšych. Akt abwinawačarŭnia skarżyŭ ich za przynežnaść da O.U.N. Sud zasudził: Biłasa na 6 hadoŭ wastrohu, Chori na 5, inšych ad 4 da 3 hadoŭ, a Kuzyka apraŭdaŭ.

Z POLŠCY.

Narada b. premjeraŭ Nadowiačy adbyłasja ũ marš. Piłsudskaha nadrada b. premjeraŭ h. zw. paślama-jowych uradaŭ. Na hetaj naradzcie miź inšymi byŭ i prof. Bartel. Kažuć, što na hetaj naradzcie marš. Piłsudski zhanil B. Bechaŭskuju konstytucyju, pierahałasawanuju ũžo ũ Sojmie i byccam abiacau padać swoj projekt konstytucyji. U suwiezi z hetaj naradaj, chodzjać čutki i ab žmienie ũradu. Hazety padajuć, što sučasny premjer Jendźejewič zahadoŭ ũžo ũ chacie pakawać chatniaje przyładździe, hatowiačysja da wyjezdu z pałacu Rady Ministraŭ.

Żydoŭskija wajskowija maneŭry. My ũžo padawali ab isnawaŭnia ũ Polšcy żydoŭskaj wajskowaj arhanizacyi. Sioleta heta arhanizacyja (Brith Trumpeldor) laździł wajennija maneŭry ũ Zaleščykach. Na maneŭry majuć žjechacca addzieli hetaj arhanizacyi z 15 działżaŭ, a tak-ža z Palestyny. U suwiezi z hetymi maneŭrami, Sojmawy pasolski klub „Narodowy“ padaŭ da ũradu interpelacyju, wystupajučy suproč żydoŭskaj wajskowaj arhanizacyi ũ Polšcy.

Ziemlarobskija turmy. Presa padaje: ũrad ma je zasnawać niekalka ziemlarobskich kalonijaŭ dla wiaźniaŭ-sialan. Dla hetaj mety min. ziemlarobstwa praznača je niekalka faliwar-kaŭ u roznych wajawodztwach. U hetyja faliwarki przyšluć z turmaŭ wiaźniaŭ-sialan, jakija budzie, adbywajučy karu, pracawać.

Tyfus. Pajaŭleŭnie hetaj zarazy świedčyć ab ciežkim žyćci nasielnictwa. Przykładam Anhlija hetaj chwary amal nia znaje. U našym Kraju jana pajaŭlajecca dawoli časte, pajaŭlajecca tyfus tak-ža i ũ Polšcy; niadaŭna daśledžona pajaŭleŭnie tyfusu ũ Waršawie, a ciapier hazety padajuć, što heta zaraza šyryccca ũ Kieleččynie. Tyfus šyryccca tam, dzie nasielnictwa nie dajadaje i žywie ũ brudach.

Kali adčyniena pošta? Dasłul na mienšych poštach byli hadziny praznačanyja na adčynieŭnie poŭty dla intereŭsantaŭ ad 8 da 12 i ad 15 da 18 hadziny. Ciapier hety paradak miŭnisterstwa žmiania je na nastupny: pošta budzie adčyniena ad 8 da 15 hadz.

Pachod sialan na dwor. Hazety padajuć: U Haliččynie ũ kancy lutaha zdaryŭsia krywawy wypadak pachodu sialan na dwor. Sprawa wyhlada je mienš-bołš hetak: sialanin prajaždžaŭ praz dwornaje pole, dworny ekanom zapynil sialanina. Sialanin supraciwiŭsia. Ekanom pačau stralać i ranil sialanina. Ranienna adwieził ũ špital. Kali sialanie dawiedalisia ab hetym, pačali zwanic u carkwie i ũzbrolišysja ũ kaly pajšli nastupam na dwor. Ekanoma mocna pabili, a dwor zde-malawali.

Z ZAHRANICY.

Razbrajeŭnie ci zbrajeŭnie? Wa ũsim świecie nadta-ž ciapier modnyja ključy ab razbrajeŭni. Isnuje nawet miźnarodnaja h. zw. razbrojnaja konferencyja. Žjaždžajucca na hetu konferencyju pradaŭniki wialikich i małych działżaŭ i haworać ab razbrajeŭni. A ũ siabie doma ũsie zbroyacca. Woś sioleta anhlijski ũrad začwierdził wajenny budžet, jak ma-

ũsim świecie. Ale zato je, što jany darahija, dyk na Bielaruś, nia wiedaju, ci zajaždžajuć.

Jość i druhaja wialikaja fabryka ũ Schenectady N. Y. Na hetaj fabrycy wyrabljajuć tolki adny plečy da ciabnikoŭ. Jana mienšaja za henu pieršuju, ale i tam pracuje ludziej dawoli, bo aź 10 tysiać. Tam takija samyja wializarnija budynki, tolki ich krychu mienie. Chodzjać pa hetaj druhaj fabrycy, mianie dziwila henaje mnoŭstwa stankoŭ, što świrdrujuć žaleza. Habledak ad žaleza wahončykam nie spraułajucce wywozić z fabryki. Tut u dwuch miascach kala dźwiarej dwa čaławieki šarujuć žaleza. Jak satknuć žaleza adno z druhim, dyk iskry z jaho polymiem šuhajuć. A ludzi hetyja na wačoch majuć dziłŭnaj wialičyni akulary, kab prypadkam iskry im wačej nia wypekli. Dalej, u wadnym skła-dzie nałożany, jak taŭstyja i doŭhija biarwieŭnia, celyja stahi žaleznych belak i kruhłych i kanta-watych.

Jašče dalej za hetym skladam ukrywajecce wializarnaja kuźnia. Tam cely doŭhi rad woddal adno ad druhoha stajać kawadly. Pry koźnym kawadle stali wialikaja pieć. Žaleza razahrawajuć u plečy i paśla na kawadle kajuć, tolki heta robiac susim nie takimi, jak u nas, mołatami. Tut mašynaj padymajecce mołat i mašynaj bjecca pa čyrownym žalezie, a ludzi doŭhimi, jak našy žerdzi, klaščami z boku na bok tolki pawaračujuć žale-

za. U hetaj fabrycy ludzi najbołš zaniaty tym, što prabiwajuć dziurki ũ žalezie, a paśla tyja samyja dziurki zanitowywajuć. A ũ rezultacie ich raboty — stajać uslakaha sortu hatowija strojnyja lokomotywy. Adny z ich dyk slaredniaj wialičyni, ale druhija dyk takija wialikija strašydly, što ja choć pa świecie jezdził roznymi ciabnikami, ale takoj wialičyni parawozu, jak tut, nia bačyŭ, mnie nihdzie widzieć nia przyšlosia. Na hetaj fabrycy ja spatkaŭ šmat rabotnikaŭ bielarusaŭ. Jany ũsie abo z pad Nalibok, abo z pad Iwienca, a krychu jość i z pad Lidy.

Miesta Schenectady New-Jork naliča je 120 tysiać žycharoŭ. ũsie jany żywuć tolki z hetych dźwioch fabryk.

Woś i Bielarusam treba staracca, kab staronku swaju padniać ekanamična, kab šyroka raźwić pramysłowaść. Heta Bielarusy zrabic moħeć, bo materijal na heta majuć. Tolki treba nam wiedać, što ničo ha samo lohka nia przychodzje. Treba rozumu i pracy i zhody. My hładzim na Ameryku i dziwimsja ũslamu, što tam robiacca. A ja skažu, što i na Bielarusi takija samyja ludzi. Čaj-by Bielarusy ũzialisja tak za rozum, jak amerykancy, dy tak u znodzie pracawali, jak jany, tady-b na Bielarusi znašlasja-b druhaja Ameryka. Byli časy i ũ Amerycy, kali ludzi biaz chleba i raboty siadzieli, ale znajšliŭsia ũ ich Waschingtony i narod pašoŭ družna za imi, dyk i Ameryka stałasja ciapieraš-

nias Amerykaj. My Bielarusy ũžo taksama majem swolch ludziej. Majem inżynieraŭ, daktoroŭ, adwakaŭ, ekanamistaŭ, ahranomaŭ i h. d. Woś kala hetych ludziej nam treba ścianoj wystupić, ich rady sluchać, pad ich kirunkam pracawać. Mianie dziwić u Amerycy, jak amerykanie swolch ludziej wučonych šanujuć i sluchajuć.

Dahetul Bielarusy našy, pa ũsim świecie razclarušyŭšysja, druhich ludziej i druhija kraj swaim mazalom bahacili, zapamahali, a na rodnym zaho-nie ros tady palyn dy łopuch. Paśla suśwjetnaj wajny, kali hranicy šyrokaha świetu začynilisja, dyk i bielarusy cichaŭka zlažyŭ ruki i spakojna čaka je, pakul ščasćie samo z nieba zwaliacca. Nie, Bielarusie, biary skarej twoj rozum u ruki i pačynaj iści na lepšuju darohu. A heta rabi nie adzin, ale ũsie hramadoj. Daŭno skazana, što ũ jednaści siła. Adzin čaławiek moža zrabic mała čoho, ale jak hramadoj wystupie da pracy, dyk tady jość na što hlanuć. Dahetul bielarusy hramadoj wybiraŭ tolki wiasnoj pastyra i pad dobry čas wyjaždžaŭ z susiedźmi ũ talaku. Da inšych-ža rečaŭ wystupać hramadoj jon nia przywykšy. A tut hetaha treba.

Bielaruski robotnik.

je zbudować 12 nowych wojennych karabłów i niekalka podwodnych łodak. Amerykanski budzet pradbacyć budowu sioleta 290 nowych wojennych aeroplanaŭ.

Paŭstaŭnie ŭ Turkiestanie. Hazyety padajuć: U kitajskim Turkiestanie adbywajecca krywawaje paŭstaŭnie. Z paŭstancami wajuje kitajskaje wojsko. Pałažeŭnie wojska ciażkoje. U bitwach u Kašhar zabita 300 mironych ludziej — žančyn i dzieciej.

Balšawiki pradali ŭschodnia-kitajskuju čyhunku(?). Henaja čyhunka prachodzić praz Mandžuryju i wielmi patrebnaja dla rasiejskich stratehičnych (wojennych) metaŭ. Dzieła hetaha woś japoncy i kałacilisja za jaje. Čiapier balšawiki, ustupajućy Japonii na Dalokim Uščodzie, pradali hetu čyhunku. Słowam, „na wošta cialatki i na wošta toj kłopat“.

Dimitryjeŭ z tawaryšami ŭ Maskwie. Wiedamyja z procesu ab padpal niamieckaha parlamantu try baŭharskija kamunisty Dimitryjeŭ, Popoŭ i Tanieŭ wyjechali z Niamiečcy ŭ SSRR i čiapier znachodziacca ŭ Maskwie.

Z KRAJU.

Pieraadzieŭsia za čorta, kab adabrać hrošy. U Łuči, Dzisiejnska-ha paw., udawa M. Placiukowa atrymała ad syna z Ameryki 100 dalaraŭ. Ab hetym dawiedaŭsia susied Karasiewič i adzieŭšysja za čorta pryšoŭ u nočy da Placiukowaj pa hrošy. Placiukowa pierapudziŭšysja hetyja 100 dalaraŭ addała „čortu“ — Karasiewiču. U kancy adnak usło wyjaśniłasia i Karasiewiča aryštawali, znašoŭšy ŭžo tolki 90 dalaraŭ, bo 10 dalaraŭ pašpieŭ prapić.

Tyfus. Hoład u Dzisiejnsčynie spryjaje i zarazie tyfusu. Hetaja epidemija šyrycca i ŭ samaj Dzišnie. Chworyja na tyfus — u 16 damoch hetaha miastečka.

Letarhičny son. U Šarkaŭščynie, Dzisiejnska-ha paw., zdaryŭsia letarhičny son. J. Šulkin, 28 hadoŭ, zasnuŭ hetym snom i praspau 4 dni. Miascowy doktor zahadaŭ zawieści ŭ Wilniu, dzie Šulkin u špitall pamior.

Melioracyja kala sawiecka-polskaj hranicy. U pahraničnym pasie ŭžoŭž sawiecka-polskaj hranicy ŭ pačatku krasawika pačniecca prawodziacca melioracyja.

Z WILNI.

„Abaroncy“ biełaruskich pracounych masaŭ. KPZB. (Kamunistyčnaja Partyja Zach. Bielarusi) prawodziacy swaju wariožuju da biełaruskaha narodu dziejnasć wystupaje niŭby ŭ „abaronie“ biełaruskich pracounych masaŭ. Nadowiačy Wilenski Akružny sud sudziŭ siabroŭ i ahlientaŭ KPZB. za ich dziejnasć i zasudziŭ ich na roznyja terminy wastrohu: Fejgu Cegielnickuju na 7 hadoŭ, Bastu Perelmu-ter, Esteru Kapuščanskaju, Gołdu Poniemonskaju i Soru Altman — pa 5 hadoŭ, Chajku Holchberg i Chaima Tajca pa 3 hady, a Sorku Gorfinkiel i Jankiela Žyrmana pa 2 hady.

Ci jość tut choć adna biełarуска abo biełarus? — A heta-ž siabry KPZB.

Ministerski rospusk miascowaha Samaŭradu. Pa zahadu ministra ŭnutranych sprau 14 h. m. razwiazany miascowy samaŭrad: Wilenskaje Haradzkoja Rada i Urad Rady. Adnačasna naznačany komisaryčny prezident miesta Wilni. Na prezident-a naznačany dasulešni prezident d-r Malešewski.

„I budzia ŭnukam panawaŭnie, Tam, dzie siahoŭnia plača dzieć.“ Boh nie pazwolić nam zahinuć, Adkryje wočy, ŭbačym świet. Nia budziem tracić my nadziei, Što nie zašwiecić dla nas sonca: Boh daść pahodu i ahreje Našu ziamielku i wakonca.

Ni apuščaj brat nosa ŭ ziemi, Što stała sprawa, ani ruš, Ale pracuj, malisia Bohu — Daść Boh ŭwaskrešnie Bielarus.

Tady prypomnim, što kazaŭ nam Prarok narodny — naš paet: „I budzie ŭnukam panawaŭnie, Tam dzie siahoŭnia plača dzieć.“ Staradaŭni.

Japonija.

Japonija — heta kraina fanatyzmu: relihijnaha, dynastyčnaha, nacyjanalnaha.

Japoniec lohka robić sabie „harakiry“ (rasporwaje sabie brucha i ŭmiraje) ŭ relihijnym ekstazie, z žalu pa pamioršym „mikadu“ (caru), abo z pryčyny nacyjanalnaha niaščašcia.

Japoncaŭ prašleduje „hinoe-uma“ (hod niaščašcia). Heny hod niaščašcia paŭtarajecca što 61 hod. Heny hod nawłaściŭ Japoniju ŭ 1844 h., druhi raz u 1905 h. — čarhowy ma-je być u 1966 h. U hety hod niaščašcia japonki niazłomna wierać.

Usie žančyny, što radzilisia ŭ 1905 h., uwažajucca niaščašliwymy; žadnaja z hetych žančyn nia wychodzić zamuž, kab nie spryčynić niaščašcia mužu i stamŭ; u bolšašci jany kančajuć žyćcio samahubstwam.

Japonski rabotnik pracuje 10—11 hadzin dzienna i zarablae 72 jen (kala 120 zł.) miesiačna.

Jena — 100 sen. Praca pačyna-jecca a 6 hadzinie rana. Prad pracaj rabotnik idzie ŭ wannu, što kaštuje 5 sen., na pracu zaŭsiody jedzie, za heta placić 10 sen., abied 20 sen., abied z siamjoj 40 sen., miesiačna placić za radyjo 75 sen.

Adnu jenu placić za ŭтрыmaŭnie dzieciŭ u škole. Mužčynski kaścium kaštuje 25 jen, žanočy 10—12 jen.

Dziaŭčaty pracujuć ad 15—16 h. i atrymliwajuć na tracinu mienšuju platu ad mužčynaŭ.

Japonskaja ŭporystaść, wytrywa-łaść, fanatyzm i małyja wymohi masaŭ žjaŭlajucca hroznyimi dziejnikami konkurencyi. Swaimi produktami zasypajuć, jany nia tolki azijackija, ale i eŭrapejskija rynki.

Гэтым паведамляецца, што 18 сак. с. г. а гадз. 4 па паўдні ў Вільні ў памешчаньні Беларус. Каап. Крэдытнага Т-ва ул. Кірэўска 3. адбудзецца звычайны агульны сход сяброў Беларускага Каапэратыўна-га Т-ва „Пчала“, на якім прысут-насьць сяброў Т-ва абавязкава.

Парадак дня:

- 1) Адчыненьне сходу і выбары Прэзыдыўму.
- 2) Адчытаньне пратаколу апошняга Сходу.
- 3) Справаздача Управы за па-пярэдня гады.
- 4) Выбары Нагляднае Рады.
- 5) Зьмена статуту.
- 6) Плян працы на 1934 г.
- 7) Бягучая справа.

Управа.

Piśmy z wioski.

Kulturnaja praca moładzi.

Niachwiedy, Wialejskaha paw. Pašla doŭhaha pierarywu našaja mo-ładź iznoŭ uziałasia za pracu. Kary-čajućy z trocha walniejšaha času zi-moj, zladzili my na Zapusty pradstaŭ-leŭnie. Adyhrali „Paŭlinku“ J. Kupa-ly. Chacia pracy było šmat, ale prad-staŭleŭnie ŭdałasia dosyć dobra. Horš bylo z pazwaleŭniem — ledž dastali. Pryšlosia dwa razy telefonawać u Sta-rostwa. Ale ŭsiožtaki ŭsie pieraškody pieramahli i pastawili na swaim. Jość dumka, kab na Prawodnuju iznoŭ nle-ža adyhrać.

Hledziačy na našaje maładoje pa-kałeŭnie i nas, starych, biareć uciecha, što našaja moładź nia tracić darma času, i sama wučycca i nas na staraść hetym ciešyć.

Dzied z Łaŭrynichi.

Jak arhanizawali pažarnikaŭ.

Budslaŭ, Wialejskaha paw. Na-dowiačy naš wojt zahadaŭ schod muž-čynaŭ wajennaj katehoryi C. D. i E. Zyšliłsia, bo za niepasłuchmianeść pradbacana kara ad 50 da 100 zł. Na hetaj schodcy nlejkі čynoŭnik pačaŭ arhanizawać pažarnuju družynŭ; u pry-sutnašci palicyi zahadaŭ padpisać dek-laracyi, a chto nie padpiša — adzna-čyć i jamu padać. Kallipadpiswali dek-laracyju, i treba było ŭpisać, jakoj na-cyjanalnasci, dyk naš „wučony“ Č. Wasilewič nahawarwaŭ, kab zapiswa-lisia palakami. Ale hetaj blazhłudzicy našy chłopcы nie pasłuchali. Treba wiedać, što Č. Wasilewič wučyŭsia ŭ Wilenskaj Bielaruskaj himnazii. Woś, čaho jon nawučyŭsia — wyrakacca swajho narodu!.

Bal.

Ab wybarach.

Rakaŭ, Maładečanskaha paw. Sioleta ludzi mieli i kłopatu i śmiechu z wybarami. A hetyja wybary ad-bywalisia dyk tak „sprytne“, što i apli-sać nia ŭsio možna. Wybarnaja tech-nika, možna skazać, wielmi wysoka padnialasia. Hetkaj kultury daŭniej našy ludzi nia bačyli. Ja ŭžo pisaŭ adnojčy ab wybarach u hramadzkuju i hminnuju radu, a čiapier, jak kažuć, na nosie wybary wojta. Woś tut i za-cikaŭleŭnie wialikaje; až 8 asob u nas chočuć być wojtam, a wojt patrebnы tolki adzin. Hetyja woś kandydaty i dawaj „ulapšać“ wybarnuju techniku; nadta wažnaja musić sprawa zrabić špisak swaich pryčilnikaŭ, bo heta sprawa mocna kłapačusia nawat stary wojt.

J. Makar.

Niwa čakaje siaŭcoŭ.

Šumsk, kala Wilni. Wialikaja naša Aščyna i wa ŭsich kutkoch Jaje čutny huk mowy našaj rodnoj biełaruskaj. Pa našaj ziamlicy prachodziac palityčnaja hranicy, jakija razdziłajuć našu krainu na čaści, ale narod naš padziłalić niama sposabu, jon lučycca ducham, swaimi zwyczajami, swajej pieśniaj, a najbolš i najmacniej lučycca ŭ adno celaje swajej rodnoj mo-waj biełaruskaj. Heta woś padstawa i fundamant sučasnoj pracy biełaruskich baráčbitaŭ za lepšuju dolu dla našaha narodu.

Hety naš fundamant worahi biełaruskaha narodnaha adradžeŭnia, — u Ušč. Bielarusi maskali kamunisty, a ŭ Zach. Bielarusi palaki-šowinisty, sta-rajucca žniščyć i załažyć tam maskoŭ-ski, a tut polski, ale heta im nie ŭda-jecca i nia ŭdasca, bo narod naš na heta nie pazwalaе i nie pazwolić. Adnym słowam, niwa čakaje siaŭcoŭ, ale siaŭcoŭ swaich.

S—čyk.

„Крыху“ памыліліся.

У в. Кропенка, Вялейскага п. сын з зяцем забілі бацьку. На ве-чарыны два швагры пільнавалі ў сенях нейкай асобы, хочучы яе па-біць. Калі тая асоба вышла на двор, швагры сунуліся за ёй. У гэ-ты момант бацька хацеў памагчы сыну і зяцю, але трошкі раней вы-шаў за іх. Сын і зяць, думачы, што гэта тая асоба, каторую яны хоцаць пабіць (была ў такім самы м

кажушку, які бацька меў), ударылі так бацьку, што ён палажыўся тры-пам на мейсцы.

Той Сам.

Абразкі.

Маладэчна. Насталі стра-шныя часы. Тысячы людзей, у са-май красе жыцця, ходзяць абдзёр-тыя і гладныя. Гэтыя людзі стра-цілі ўжо ўсё, нават і надзею. Калі рэгіструюць гэтых людзей для ста-тыстыкі і пытаюць, якой веры, ад-казваюць, што яны бяз веры, а на пытаньне, якой нацыянальнасьці, цьвердзяць, што ніякай, а чым зай-маюцца — нічым, галадуем.

Гэтак жывуць і гэтак гінуць гэтыя людзі.

Аднак ня ўсюды так, хоць усю-ды жудасна і сумна. На вуліцах спролетарызаванага гораду, дзе сваім асобным жыццём жыве вя-лікі процант усёго насельніцтва пролетарыят, адзін за другім імчыц-ца аўтамабіль, вязучы ўладароў гэ-тага жahlівага жыцця, якія маюць выгляд добра выкармлених чаць-вёраногіх, у добрых вопратках і якія „пацяшаючыся“ пасья пера-сытасці, быццам жукі точацца ў норы, дзе ўзноў „развеселяюцца.“

Вось абразкі жыцця ў гора-дзе. Загляньма ў вёску. Самавы-старчальнасьць ва ўсім: абутак свой — з ліпы і лэзы, хлеб так-жа свой, хоць да вясны і не хваціць, а вясной усім роўна будзе грэць сонейка і трава вырасьце.

Дык стараймаса, каб чым хут-чэй выбрацца з гэткага жыцця. Ідзём на сьветлы і цьвёрдзы жыць-цёвы шлях. Калі хто ня ведае, дзе гэты добры жыцьцёвы шлях, дык пішыце ў родную газету і там пы-тайце і шукайце.

Авід.

Крыху аб нашым жыцці.

Трабы, Валожынскага paw. Каля нас няма беларускай аргани-зацыі і няма сталай беларускай бібліятэкі. Людзі нашы аднак ве-даюць, што яны не палякі і не мас-калі, а яны беларусы. Нашы людзі любяць чытаць і свае родныя бе-ларускія кніжкі; каля нас ёсьць г. за. хадзячыя беларускія бібліятэкі. У мяне самога было з 50 кніжак і ўсе яны „ходзяць“ па людзях. Кнігі з рук у рукі „ходзяць“ па нашых сёлах даволі густа і вельмі шырока; бывае, што кніга трапляе ў другую і трэцюю гміну. Гэтак „хо-дзячы“ кніжкі вельмі зношываюц-ца, але сяляне іх не дзяруць на папяроскі, бо чытаюць і цікавяцца. Кніжак гэтых па вёсках поўна і ўся-лякіх, нават і паважных. Словam, сяляне нашы ўжо любяць чытаць.

Цяпер пару слоў аб гмінных парадках. Быў у нас сэкрэтаром у гміне польскі асаднік. Гэтымі днямі павятовыя ўлады зрабілі перагляд — па кнігах — гмінных парадкаў і пас-ля гэтага асаднік сэкрэтар паехаў з гміны на сваю асаду гаспадарыць, бо ў гміне мусіць ня ўмеў; людзі кажуць, што быццам гмінная каса дзюравая і праз дзюры мышы гро-шы расьцягваюць.

Марошка.

Жудасьці вёскі.

Смаргонская гм., Ашмянска-га paw. — 12 мінулага м. пранаслася па Смаргоншчыне сумная вестка аб жудаснай сьмерці маладога бе-ларуса (каля 32 г.) Пётры Ушаке-віча, жыхара з в. Сукневіч, Смар-гонскай гм., — каторы пакончыў сябе самабойствам, пакідаючы жон-ку і малое дзіця.

— У в. Белая, нядаўна здур-нела жонка Мышука. Прычыны: хатні недататак. Муж амаль што беззямельны.

— У в. Царох. 18 м. м. адзін з хлапцоў прабіў кінжалам хлапца з тэй-жа вёскі, Шчаснага. Прабіта-га ўнясьлі ў хату і ён тут-жа па-мёр. Выпадак — на грунце цемнаты.

Падсмаргонскі.

UKRAINSKI STUDENSKI SAJUZ U WILNI

Іадзіć дня 20 сакawika 1934 h. u Małoj Haradzkoj zali, wulica Konskaja 3,

ŚWIATOČNY WIEČAR

pryświačany 120 hadaŭščynie naradzinaŭ

Tarasa Šewčenki

z nastupnaj prahramaj:

- 1) „Zapowit“ T. Šewčenki — wykanaе chor,
- 2) Pryuročanaja pramowa,
- 3) „NAZAR STODOLA“, drama ŭ 3 aktach T. Šewčenki, z narodnymi pieśniami i tancami.

Pačatak a hadzinie 20-aj.

Ceny biletaŭ ad 50 hr. da 2 zł. 50 hr.